

УДК 327.7(0.61ЄС)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.54.33>

РЕАЛІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Наталія Романюк, Богдан Запотічний

Львівський національний університет імені Івана Франка,

*Факультет міжнародних відносин, кафедра європейських та регіональних студій
вул. Січових Стрільців, 19, 79000, м. Львів, Україна*

В статті проаналізовано Спільну політику безпеки і оборони Європейського Союзу в контексті реакції ЄС на російську агресію проти України. Автори зазначають, що попри активну роль ЄС в підтримці України в рамках російсько-української війни, безпекові інструменти Євросоюзу мають обмежену ефективність в сучасних умовах. Зокрема, попри трансформацію російсько-української війни з конфлікту низької інтенсивності у повномасштабну конвенційну війну, ЄС продовжує застосовувати ті ж самі засоби, реагуючи на зміну безпекового середовища, і крім цього не робить спроб реформувати свою безпекову і оборонну політику на інституційному рівні. Причина, через яку інструменти Спільної політики безпеки і оборони ЄС мають обмежену ефективність в сучасних умовах, полягає в тому, що вона готувалася як відповідь на виклики і загрози іншого характеру. Мова йде про неконвенційні загрози безпеці, джерелом яких є глобалізація: міжнародна злочинність і тероризм, неспроможність держав, конфлікти низької інтенсивності тощо. Саме ці проблеми набули особливої актуальності в період після холодної війни, коли утворився Європейський Союз. В той же час конвенційні війни ставали дедалі більш рідкісними і, здавалося, що вони відходять у минуле. Саме ці чинники, а також їх осмислення окремими науковцями, які брали участь у концептуалізації Спільної політики безпеки і оборони ЄС, призвели до створення інструментів з врегулювання криз, які непристосовані до реагування на конвенційний збройний конфлікт. З огляду на наявний історичний досвід, автори висловлюють сумнів щодо здатності Євросоюзу кардинально реформувати Спільну політику безпеки і оборони, при цьому зазначаючи, що першим кроком до цього повинне стати визнання конвенційної війни як актуальної загрози для європейської безпеки і відображення цього у новій безпековій стратегії ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз, Європейська стратегія безпеки, міжнародна безпека, російсько-українська війна, Спільна політика безпеки і оборони.

Постановка проблеми. В умовах російської агресії Європейський Союз (ЄС) послідовно підтримує Україну. Коли РФ розпочала агресію проти України у 2014 р. з анексії Криму, ЄС засудив такі дії і підтримав територіальну цілісність нашої держави. Це знайшло відображення у політичних заявах, наданні Україні фінансової допомоги (в тому числі громадянам, що постраждали від бойових дій), запровадженні санкційного режиму проти РФ за анексію Криму та невиконання Мінських угод. На запит Києва ЄС сформував Консультативну місію для допомоги з реформування і зміцнення державних інституцій України. У відповідь на повномасштабне вторгнення росіян у 2022 р. ЄС розширив санкції проти РФ і значно збільшив фінансову допомогу Україні, а також сформував нову місію з військової допомоги нашій державі, яка зосередилася на підготовці українських військових. Також ЄС активізував зусилля з оборонного співробітництва держав-членів і здійснив заходи із забезпечення власної енергетичної незалежності.

Попри активну роль Євросоюзу у допомозі Україні, ефективність інструментів Спільної політики безпеки і оборони ЄС (СПБО) у сучасних умовах викликає сумніви, адже зміна безпекового контексту не призвела до принципових змін у СПБО. Російсько-українська війна продемонструвала неефективність інструментів Європейського Союзу з врегулювання криз. Це пояснюється тим, що відповідні інструменти ЄС створювалися в іншому контексті й у відповідь на інші виклики та загрози.

Аналіз досліджень і публікацій. Безпека Європейського Союзу є актуальним предметом досліджень як іноземних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, формування і трансформацію безпекової та оборонної політики Європейського Союзу вивчали В. Копійка і Т. Шинкаренко [1], Д. Дюна [2], М. Мартін [3], Н. Антонюк та І. Зінько [4], Н. Романюк і Р. Романюк [5], Н. Сола [6], П. Кутракос [7], Х. Солана [8], та інших дослідників.

Метою статті є розкрити невідповідність інструментів Спільної політики безпеки і оборони Європейського Союзу до сучасних потреб реагування з боку ЄС на російсько-українську війну.

Виклад основного матеріалу. Протягом періоду холодної війни європейська інтеграція була за своїм характером, насамперед, економічною, адже ініціативи безпекової інтеграції – спроба створення Європейської оборонної спільноти, «план Фуше» та інші – не знайшли підтримки серед усіх держав. Тому відповідальність за європейську безпеку фактично взяв на себе трансатлантичний альянс – НАТО, де ключову роль відігравали США. Європа виступала, радше, як споживач безпеки, ніж як її постачальник, і, будучи захищеною щитом НАТО, досягла безпрецедентного економічного процвітання та створила взірць економічної інтеграції [2, с. 20].

Наступним етапом розвитку європейських спільнот стала політична інтеграція – заснування Європейського Союзу. Створення ЄС означало поширення європейської інтеграції і на політичну сферу, а значить, – передбачало збільшення ролі об'єднаної Європи у міжнародній політиці. Одним зі способів реалізації цього завдання для ЄС було набуття рис безпекового актора, тобто забезпечувати власний внесок у міжнародну безпеку, а не лише бути її споживачем. Тому при заснуванні ЄС, відповідно до Маастрихтського договору, одним зі стовпів ЄС було запроваджено Спільну зовнішню політику і політику безпеки (СЗППБ). Президент Франції Ф. Міттеран, коментуючи Договір про Європейський Союз, наголосив, що кінцева мета європейських держав полягає у спільній обороні, яка «необхідною умовою переходу до політичного союзу [1, с. 313]».

Згодом, щоб посилити роль ЄС як міжнародного безпекового актора, у 1997 р. був підписаний Амстердамський договір (набув чинності в 1999 р.). Відповідно до нього, було започатковано Європейську політику безпеки і оборони (ЄПБО; згодом – СПБО) у рамках СЗППБ, закріплено передачу Петерберзьких завдань¹ від Західноєвропейського Союзу (ЗЄС) у відання Євросоюзу, що забезпечило основу для операцій ЄС на Балканах, а також запроваджено посаду Високого представника у справах ЄПБО, яку обійняв Х. Солана. Високий представник розпочав розробку Європейської політики безпеки і оборони з підготовки безпекової стратегії ЄС, яка мала окреслити безпековий контекст і запропонувати відповіді на наявні виклики і загрози.

Перша Європейська стратегія безпеки під назвою «Безпечна Європа у кращому світі» з'явилася у 2003 р. У ній йшлося про те, що «Наша [європейська] традиційна концепція самооборони – аж до [кінця] холодної війни включно – базувалася на загрози

¹ У 1992 р. Західноєвропейський Союз у відповідь на Югославські війни сформулював Петерберзькі завдання – набір гуманітарних, рятувальних та миротворчих операцій, метою яких було врегулювання кризових ситуацій.

вторгнення. З приходом нових загроз перша лінія оборони часто пролягатиме за кордоном. Нові загрози динамічні. Ризики розповсюдження [зброї масового знищення] зростають із часом; без належної реакції терористичні мережі стануть ще більш небезпечними. Якщо ними нехтувати, неспроможність держав і організована злочинність поширюватимуться, як ми це спостерігали в Західній Африці. Це означає, що ми маємо бути готовими діяти до того, як настане криза. Запобігання конфліктам і запобігання загрозам не можуть розпочатися зарано» [9, с. 34].

Як згодом зазначав Х. Солана, СПБО формувалася із переконанням, що війна більше неможлива, а тому необхідно відійти від класичних уявлень про безпеку і питань застосування сили. Натомість, конфлікти, в яких немає чіткої лінії фронту, з глибоко вкоріненими причинами, – а саме такими були конфлікти в той час, – вимагали відповіді у вигляді цивільно-військової синергії. Тому ЄС потрібно було запропонувати механізм, який давав би змогу реагувати на них (запобігаючи або врегульовуючи), а також забезпечувати наступне відновлення, відповідно до вимог кожної з криз [8, с. 251].

Таким чином, пріоритетами у сфері безпеки для ЄС стали тероризм, поширення зброї масового знищення, неспроможність держав і організована злочинність (тобто неконвенційні загрози), а не конвенційна війна. Відповіддю на ці загрози з боку ЄС мали стати санкції, європейський ордер на арешт, боротьба з фінансуванням терористичних організацій, а також врегулювання конфліктів і зміцнення безпеки у сусідніх з Євросоюзом регіонах, допомога слаборозвиненим державам, сприяння демократії. Усі ці ініціативи повинні були забезпечити «лінію оборони» ЄС, яка би пролягала за межами самого Євросоюзу. Для реалізації нових завдань ЄС запровадив цивільні і військові місії, укомплектовані представниками держав-членів. Їх скеровують у кризові точки світу з метою охорони правопорядку, участі у миротворчих операціях, надання гуманітарної допомоги постраждалому цивільному населенню, а також для консультацій і допомоги у зміцненні державних інституцій та демократії.

Як приклад можна навести Консультативну місію Європейського Союзу (EUCM), створену у 2014 р. для допомоги з реформування сектору цивільної безпеки України відповідно до європейських стандартів. Місія надає консультації з реформування різним українським відомствам (МВС і підпорядкованим йому відомствам, Мін'юсту, Прокуратурі, СБУ, судам, антикорупційним органам і ВРУ).

Повномасштабне вторгнення РФ у 2022 р. створило нові виклики, тому Рада ЄС започаткувала ще одну місію – Місію ЄС з військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine). Її мета полягає у забезпеченні підготовки військовослужбовців ЗСУ, а також координації діяльності держав-членів ЄС з цього питання. Також Рада ЄС схвалила надання допомоги Україні шляхом передачі державами-членами боєприпасів, військового обладнання та платформ, призначених для запуску летальної зброї, що фінансуватиметься з Європейського фонду миру (ЄФМ)², а також транспортування, зберігання, технічного обслуговування й ремонту наданих засобів. Слід підкреслити, що це перший випадок, коли ЄС фінансував закупівлю та доставку військового обладнання в країну, що зазнала агресії. Це можна вважати прецедентом і чи не єдиною істотною трансформацією СПБО у зв'язку з повномасштабною російсько-українською війною.

² ЄФМ був створений у березні 2021 р. для фінансування операцій ЄС з врегулювання кризових ситуацій у рамках СПБО та надання матеріальної допомоги країнам-партнерам. Однак, у зв'язку з війною в Україні, ЄФМ зараз в основному використовується для фінансової компенсації країнам-членам ЄС за постачання зброї та боєприпасів в Україну.

Щодо фінансової підтримки України, то у період з 2014 по 2021 рр. ЄС надав Україні понад 5 млрд євро в рамках програм макрофінансової допомоги [10]. За період 2022–2024 рр. обсяги допомоги збільшилися: понад 25 млрд євро макрофінансової допомоги у 2022–2023 рр., 2,35 млрд євро бюджетної підтримки та грантів, 2,6 млрд євро через гарантії ЄС, 11 млрд євро допомоги з ЄФМ (також на період 2024–2027 рр. ЄС зобов'язався надати 50 млрд євро з Українського фонду, частина з яких вже виплачена) [11].

Як бачимо, попри те, що російсько-українська війна радикально трансформувалася із конфлікту низької інтенсивності в межах Донецької і Луганської областей у повномасштабну конвенційну війну, реакція ЄС хоч і набула більшої рішучості, однак сутнісно майже не змінилася: Євросоюз продовжує використовувати ті самі інструменти СПБО, – створив ще одну місію й надав Україні більшу фінансову допомогу. Водночас не відбулося жодних трансформацій Спільної політики безпеки і оборони на інституційному рівні³. Серед змін в СПБО можна виокремити хіба що новий спосіб застосування ЄФМ.

При цьому дається взнаки невідповідність інструментів СПБО викликам часу. Це підтверджується тим фактом, що ЄС передбачав до кінця 2023 р. поставити Україні 1 млн артилерійських снарядів. Проте, як відомо, станом на кінець 2023 р. Україна отримала приблизно 300 тис. боєприпасів, а решту ЄС сподівається надати лише до кінця 2024 р. Безперечно, ключовою проблемою є спроможність оборонної промисловості окремих держав ЄС, однак вагому роль відіграє також відсутність механізму, за допомогою якого ЄС міг би мобілізувати зусилля своїх держав-членів для виконання таких завдань.

Підкреслимо, що функціонування СПБО ЄС забезпечується доволі громіздкою системою органів, серед них – Європейська рада, Високий представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки, Європейська служба зовнішніх дій, Європейське оборонне агентство, Комітет з питань політики та безпеки, Військовий комітет Європейського Союзу і Військовий штаб Європейського Союзу, Європейський коледж безпеки та оборони, Інститут безпекових досліджень Європейського Союзу, Супутниковий центр Європейського Союзу. Однак недоліки Спільної політики безпеки і оборони ЄС все ж обумовлені тим, що СПБО ЄС формувалася в іншому безпековому контексті і як відповідь на інші виклики.

Чинники, що сформували СПБО. Для розуміння логіки, якою керувалися у ЄС при створенні Спільної політики безпеки і оборони, слід звернути увагу на декілька аспектів. По-перше, на тогочасний стан міжнародної системи. Упродовж декількох десятиліть холодної війни біполярна міжнародна система та ядерне стримування були одними з ключових чинників, що дали змогу уникнути великої війни між США, СРСР та їхніми союзниками. Це сприяло поступовому зникненню конвенційних воєн.

Водночас відбувалася деколонізація країн «третього світу» та значно зросла кількість неконвенційних воєн, адже у процесі деколонізації національно-визвольні рухи вели асиметричні партизанські війни проти великих колоніальних імперій. Як писав професор Єрусалимського університету М. ван Кревельд, від 1945 до 1990 р. у світі відбулося близько 160 збройних конфліктів. Приблизно три чверті з них належали до так званих «конфліктів низької інтенсивності», сторонами в яких були недержавні актори, з одного боку, і держави, – з іншого, а жертвами ставали переважно цивільні, а не комбатанти. Тим часом конвенційні війни, відбуваючись рідше і не будучи надто кровопролитними, часто не призводили до територіальних змін. Натомість, конфлікти низької інтенсивності перекроїли політичну карту світу [12, с. 21].

---

³ Стратегічний компас ЄС хоча був формально ухвалений 21 березня 2022 р., тобто вже після початку вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 р., його не можна розглядати у контексті вторгнення, адже підготовка Стратегічного компасу розпочалася ще задовго до нього.

В епоху після холодної війни конвенційна війна, як традиційна загроза безпеці, також була рідкісним явищем. Лише війну в Перській Затоці 1990–1991 рр., Еритрейсько-ефіопську війну 1998–2000 рр. і вторгнення до Іраку 2003 р. можна вважати конвенційними війнами того часу. Натомість, дедалі більшої ваги набували нетрадиційні загрози, зумовлені глобалізацією та неспроможністю низки держав, що виникли внаслідок деколонізації, а також розпаду СРСР і Югославії – конфлікти низької інтенсивності, міжнародний тероризм і транснаціональна злочинність. Відтак, держави Європи, які десятиліттями готувалися до конвенційної війни зі «східним блоком», почали переорієнтувати власну безпекову політику на протидію новим загрозам.

По-друге, йдеться про часткове запозичення з боку ЄС американського безпекового порядку денного, пов'язаного з подіями 11 вересня 2001 р. Як у Європейській стратегії безпеки (2003 р.), так і в Стратегії національної безпеки США (2002 р.) виокремлено однакову ієрархію загроз: тероризм, розповсюдження зброї масового знищення, регіональні конфлікти, недієздатні держави та організована злочинність. Цю схожість можна трактувати як політичний сигнал для США з боку ЄС, що європейці поділяють американську стурбованість щодо тих самих загроз [2, с. 24]. Окрім цього, при розробці Європейської політики безпеки і оборони та підготовці Європейської стратегії безпеки Високого представника у справах ЄПБО Х. Солану консультували такі фахівці, як Р. Купер – британський дипломат, який був теоретиком «нового ліберального імперіалізму», та М. Келдор – професорка Лондонської школи економіки, відома завдяки концепції «нових воєн».

М. Келдор, досліджуючи Югославські війни і, зокрема, війну в Боснії, запропонувала розрізнити «старі війни» і «нові війни», як продукт глобалізації та слабкості держав. Якщо «старі війни» вели виключно держави, то для «нових воєн» характерними є стирання різниці між зовнішнім (міжнародним) та внутрішнім, і участь як державних, так і недержавних акторів. Якщо «старі війни» велися регулярними збройними силами від імені держав, то «нові війни» ведуться сумішною регулярних збройних сил, парамілітарних організацій, терористів, найманців, приватних охоронних компаній і злочинних груп. Ключовими причинами «нових воєн» є не відстоювання національних інтересів, як у випадку «старих воєн», а питання, пов'язані з ідентичністю [13, с. 8–11]. Отож, нехтування питаннями конвенційних воєн при концептуалізації СПБО, мабуть, можна пояснити переконанням М. Келдор, що у майбутньому переважатимуть саме «нові війни».

Відповідно до уявлень Р. Купера, у 1989 р. в Європі відбулася зміна старої міжнародної системи, заснованої на імперіалізмі, колоніалізмі та балансі сил, на нову – постмодерну. Вона характеризується прозорістю, взаємною відкритістю, взаємозалежністю та взаємною вразливістю держав, а також відмовою від силових методів вирішення суперечок. Це призводить до розмивання кордонів і стирання меж між внутрішніми та зовнішніми процесами, з огляду на що взаємне втручання у внутрішні справи стає нормою, а не порушенням суверенітету. Вершиною розвитку цієї системи став Європейський Союз – спільнота постмодерних держав [14].

Решта світу поділяється на домодерні (неспроможні) і модерні держави. До першої категорії належать ті держави, які, за висловом Р. Купера, поринули у гоббсівську «війну всіх проти всіх», і де існування самої держави перебуває під питанням (наприклад, Афганістан і Сомалі). Модерні держави існують відповідно до правил Вестфальського світового порядку, тому для них ключовими цінностями й надалі залишаються суверенітет та національні інтереси, а запорукою безпеки – баланс сил. Основною загрозою для постмодерної європейської системи є нестабільність, яка походить від простору модерних і домодерних держав. Упорядкування цього простору вимагає нового імперіалізму, проте

не насильницького, як у минулому, а заснованого на згоді. Його інструментом є не колонізація, а добровільна співпраця. Наприклад, під час війни в Боснії було створено своєрідний «протекторат» під егідою ООН, коли міжнародна спільнота надсилала в Боснію військових, поліцейських, суддів та інших функціонерів, які допомагали місцевій владі. Вибори організувала і контролювала ОБСЄ, а Євросоюз надав вільний доступ товарам з країн колишньої Югославії до свого ринку [14].

Таким чином, зусилля ЄС, спрямовані на поширення демократії у світі, співпрацю з державами-сусідами і зміцнення їхніх інститутів чи врегулювання конфліктів шляхом створення цивільних або військових місій відповідно, а також надання державам-партнерам фінансової допомоги чи інших переваг в обмін на здійснення ними політичних, економічних та інших реформ, які сприятимуть стабільності і розвитку, цілком відповідає ідеям Р. Купера.

Висновки. Таким чином, інструменти Спільної політики безпеки і оборони ЄС можна вважати обмежено ефективними у контексті реагування на російсько-українську війну, яка є конвенційною війною, а не кризою, зумовленою неспроможністю державних інституцій, посиленням міжнародної злочинності чи іншими негативними наслідками глобалізації. Це пояснюється тим, що СПБО ЄС формувалася в іншому безпековому контексті, коли кількість конвенційних воєн у світі поступово зменшувалася, а ймовірність конвенційної війни в Європі суттєво знизилася через розпад СРСР і припинення існування Організації Варшавського Договору. Натомість, різке зросло роль викликів і загроз, пов'язаних із глобалізацією та неспроможністю держав (тероризм, міжнародна злочинність, «нові війни» чи «конфлікти низької інтенсивності»). Важливим також є вплив на концептуалізацію СПБО ідей Р. Купера і М. Келдор, теоретичні напрацювання яких були віддзеркаленням тогочасних умов у міжнародній системі. Отож, СПБО формувалася, як відповідь на загрози іншого характеру.

Для ефективного реагування на подібні загрози, особливо якщо Євросоюз буде втягнутий у (конвенційну) війну, він має докорінно реформувати власну безпекову і оборонну політику. Адже безпекова складова інтеграції держав Європи завжди була доволі проблемним питанням. Відтак ЄС традиційно відіграв роль цивільної потуги, а його військові місії, здебільшого, були і залишаються поліцейськими чи консультативними. Негативні приклади з минулого не дають підстав вважати, що держави-члени ЄС погодяться на ініціативи з інтеграції своєї військової промисловості чи військового командування під егідою наднаціональних структур ЄС, або на такі радикальні кроки як створення єдиної європейської армії. З огляду на це перспективи докорінної зміни СПБО ЄС є доволі сумнівними. Ймовірно, одним із перших кроків на шляху до дієвої трансформації Спільної політики безпеки і оборони має стати визнання конвенційної війни як (істотної) загрози для європейської безпеки, що має бути відображеним у наступній стратегії безпеки ЄС.

Список використаної літератури

1. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. Навч. посіб. Київ : Ін Юре, 2001. 448 с.
2. Duna D. Defining the European Union as a global security actor. *Journal of the Institute for Euroregional Studies "Jean Monnet" European Centre of Excellence*. 2010. Vol. 10. P. 19–32.
3. Martin M. Reframing the Use of Force: The European Union as a Security Actor. *The Handbook of Global Security Policy* / ed. by M. Kaldor and I. Rangelov. Oxford : Wiley Blackwell, 2014. 355–370 p.

4. Antonyuk N., Zinko I. Cooperation between Ukraine and the European Union within the Framework of the Common Security and Defense Policy of the EU. *Language-Culture-Politics*. 2023. Vol. 1. P. 247–270.
5. Романюк Н. А., Романюк Р. Й. Інституційні формати європейської безпеки: досвід та перспективи трансформації. *Регіональні студії*. 2023. № 33. С. 155–161.
6. Sola N. F. Reasons for the Current Failure of the European Union as an International Security Actor. *Global Power Europe – Vol. 1: Theoretical and Institutional Approaches to the EU's External Relations* / ed. by A. Boening, J.-F. Kremer, A. van Loon. Springer : New York, 2013. 73–91 p.
7. Koutrakos P. The EU Common Security and Defence Policy. Oxford : Oxford University Press, 2013. 303 p.
8. Solana J. The European Union and human security: the making of a global security actor. *Routledge handbook of human security* / ed. by M. Martin and T. Owen. Routledge : New York, 2014. 251–259 p.
9. European Security Strategy. A Secure Europe in a Better World. Council of the European Union. 2009. 43 p.
10. Commission disburses further €2 billion in exceptional macro-financial assistance to Ukraine. *European Commission*. 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6237 (date of access: 28.05.2024).
11. Infographic – EU solidarity with Ukraine. *European Council. Council of the European Union*. 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-solidarity-ukraine/> (date of access: 28.05.2024).
12. Van Creveld M. The Transformation of War: The Most Radical Reinterpretation of Armed Conflict Since Clausewitz. New York : The Free Press, 1991. 272 p.
13. Kaldor M., Chinkin C. International law and new wars. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. 592 p.
14. Cooper R. The new liberal imperialism. *the Guardian*. 2002. URL: <https://www.theguardian.com/world/2002/apr/07/1> (date of access: 28.05.2024).

IMPLEMENTATION OF THE COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY OF THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF RUSSIAN AGGRESSION AGAINST UKRAINE

Natalia Romaniuk, Bohdan Zapotichnyy

*Ivan Franko National University of Lviv, Faculty of International Relations,
Department of European and Regional Studies
Sichovykh Striltsiv str., 19, 79000, Lviv, Ukraine*

The article analyses the Common Security and Defence Policy of the European Union in the context of the EU's response to Russian aggression against Ukraine. The authors note that despite the EU's active role in supporting Ukraine in the Russian-Ukrainian war, the EU's security instruments are of limited effectiveness in the current situation. In particular, despite the transformation of the Russian-Ukrainian war from a low-intensity conflict into a full-scale conventional war, the EU continues to use the same tools to respond to the changing security environment, and in addition, it does not attempt to reform its security and defence policy at the institutional level. The reason why the instruments of the EU's Common Security and Defence Policy have limited effectiveness in the current environment is that it was formulated as a response to challenges and threats of a different nature. We are talking about non-conventional security threats, the source of which is globalisation: international crime and terrorism, state failure, low-intensity conflicts, etc. These problems became particularly relevant in the post-Cold War period when the European Union was formed.

At the same time, conventional wars were becoming increasingly rare and seemed to be a thing of the past. These factors, as well as their interpretation by some scholars involved in the conceptualisation of the EU's Common Security and Defence Policy, led to the creation of crisis management instruments that are not adapted to respond to conventional armed conflict. Given the available historical experience, the authors express doubts about the EU's ability to fundamentally reform the Common Security and Defence Policy, noting that the first step towards this should be the recognition of conventional warfare as an actual threat to European security and its reflection in the new EU security strategy.

Key words: European Union, European Security Strategy, international security, Russian-Ukrainian war, Common Security and Defence Policy.